

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
INSTYTUT PEDAGOGIKI, KUJAWSKA SZKOŁA WYŻSZA WE WŁOCŁAWKU
(POLSKA)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. JANA KASPROWICZA W INOWROCŁAWIU
(POLSKA)
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

V Міжнародної конференції

17 листопада 2022 року

**До 20-річчя з дня створення
кафедри професійної освіти
КНУБА**

***м. Київ
КНУБА***

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 4 від 23 грудня 2022 р.)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали V Міжнародної конференції (17 листопада 2022 року) до 20-річчя з дня створення кафедри професійної освіти КНУБА. – Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2023. – 408 с.

ISBN 978-617-8007-89-8

У матеріалах V Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

ISBN 978-617-8007-89-8

© КНУБА, 2023

*Калениченко Руслан Арсенович,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти
Київського національного
університету будівництва і архітектури;
Касіч Заріна Вікторівна,
студентка групи Псб19-1
Державного податкового університету*

ХАРАКТЕРИСТИКА КОНФЛІКТІВ ТА ПІДХОДІВ ДО ЇХ ВИРІШЕННЯ

Не існує єдиного визначення конфлікту. Оскільки конфлікт є сукупністю чинників, у визначенні цього явища увага різних авторів зосереджується на їх комбінаціях. Так, конфлікт визначається як “проблема або незгода між двома чи більше людьми” [1, с. 127]. Дж. Рубін, Д. Пруїт і С. Кім дають більш глибоке пояснення: “Конфлікт означає усвідомлену розбіжність інтересів або переконання, що існуючі прагнення сторін не можуть бути задоволені одночасно” [2, с.5]. У своєму визначенні конфлікту В. Вілмот і Дж. Хокер роблять наголос на боротьбі між сторонами: “Конфлікт – це виражена боротьба між, принаймні, двома взаємозалежними сторонами, які вбачають несумісні цілі, недостатні ресурси, і втручання з боку інших при досягненні своїх цілей” [3, с.21]. Конфлікт виникає, “коли незгода, відмінності, роздратування, конкуренція чи несправедливість загрожують чомусь важливому” [4, с. 11]. При всій різноманітності визначення поняття ”конфлікт” численні автори роблять висновок про те, що конфлікт – це природна і невід’ємна частина життя. Оскільки наш світ стає надзвичайно взаємозалежним, дедалі більше людей наштовхуються один на одного у міжнародному середовищі, що швидко змінюється. Сам по собі конфлікт не є ані поганим, ані добрим. Це неминучий наслідок зміни, особливо у ситуації невпевненості. Взагалі суперечку можна було б розглядати не як проблему, а як можливість для морального зростання і

перетворення. Конфлікт може бути конструктивним, якщо його розв'язанням керувати добре, і деструктивним, якщо ним управляти погано [5]. У кінцевому рахунку питання полягає в тому, як розглядати конфлікт і які підходи застосовувати для його розв'язання.

Застосування практики вирішення конфлікту бере початок з найдавніших часів. У наші дні прийнято вважати, що конфлікт є двостороннім. Однак жодна суперечка не відбувається у вакуумі. Третім учасником є оточуюча громада, яка може слугувати стримуючим чинником у конфлікті, що поширюється. При відсутності такого стримуючого чинника серйозний конфлікт між двома учасниками легко переростає у руйнівну боротьбу. Проте в середині цього стримуючого чинника конфлікт може поступово перейти від конфронтації до співробітництва. Отже, третя сторона править за своєрідну імунну систему, що запобігає розповсюдженню вірусу насильства. Третя складова – це люди, які використовують силу рівних собі для підтримки діалогу і відмови від насильства, щоб отримати певний результат – “потрійну перемогу”. Ми переходимо від пасивності до активного втручання оточуючої громади. Третій учасник – це ми. Скривджені діти і побиті дружини більше не трактуються як “сімейна проблема”. Групи підтримки, консультування подружніх пар і посередництво у сімейних справах стають все більш нормальним явищем у сучасному суспільстві [5].

С. Моор узагальнює існуючі підходи до розв'язання конфлікту і подає детальний перелік, в якому ці підходи поділяються на такі групи: а) особисте прийняття рішення сторонами: уникнення конфлікту, неофіційне обговорення і розв'язання проблеми, переговори, посередництво; б) особисте прийняття рішення третьою стороною: адміністративне рішення, третейський суд/арбітраж; в) юридичне (суспільне), авторитарне прийняття рішення третьою стороною: судове рішення, законодавче рішення; г) примусове прийняття рішення, не передбачене законом: безпосередня дія без насильства і насильство. Ці підходи розміщені С. Моором на “Прямій підходів управління розв'язанням конфлікту”, протилежні ділянки якої – це, з одного

боку, “уникнення” конфлікту, і “насильство” з іншого. Підходи, що відносяться до груп (б), (в), (г), ілюструють зростання рівня примусу і ймовірності отримання результату зразка “перемога - поразка” [6, с.6-7]. С. Пікард акцентує протилежні ділянки “Прямої підходів управління розв'язанням конфлікту” С. Моора. У той час, як одна ділянка це - “уникнення конфлікту” та “неофіційне обговорення і розв'язання проблеми”, на протилежній ділянці розміщується ціла група підходів, скерованих на примусове і не передбачене законом прийняття рішення, а саме: “безпосередня дія без насильства” і “насильство”. У свою чергу, на “Прямій розв'язання конфлікту” С. Пікард представляє спектр таких підходів до розв'язання конфліктів, як переговори, посередництво, примирення, третейський суд / арбітраж і судові процеси (рис. 1.1).

С. Пікард проводить межу між (1) альтернативними і (2) судовими методами розв'язання суперечки. Відповідно підходи на “Прямій розв'язання конфлікту” поділяються на дві групи, а саме: альтернативні і судові. До першої групи підходів цей автор додає ще один - “примирення”, який розташовує в середині даної прямої, між альтернативними і судовими методами розв'язання суперечки [1, с.8].

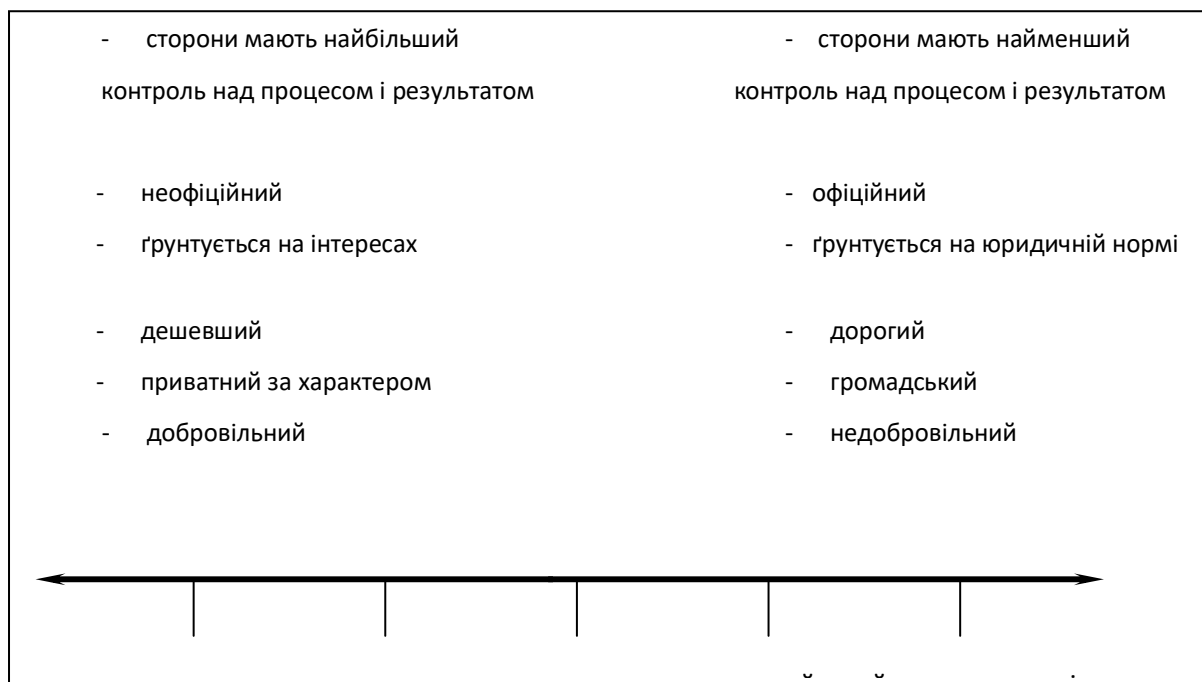

Рис. 1.1. Прямі розв'язання конфлікту [1, с. 7]

Отже, підходи до управління конфліктами поділяються на дві групи:

1) традиційні, законодавчі, що базуються на юридичній нормі і передбачають офіційний судовий процес, і 2) альтернативні, неюридичні підходи. Підходи першої групи ґрунтуються на ворожому ставленні учасників конфлікту одне до одного. В їх основі лежить принцип “перемога – поразка”. Очікується, що перемога однієї сторони у конфлікті обов’язково потягне за собою поразку іншої. Водночас підходи другої групи є мирними за своєю суттю і ґрунтуються на принципі непротистояння та добровільній згоді учасників конфлікту взяти участь у переговорах. Цей принцип окреслюється як “перемога - перемога”. У випадку його дотримання після досягнення виходу з конфліктної ситуації кожен з її учасників відчувається переможцем.

Підходи другої групи мають спільну назву – “Альтернативне розв’язання суперечки” (АРС) і визначаються як “такі непримусові процеси, що є альтернативними до офіційної правової чи судової системи” [7, с. 212]. Джерела АРС коріняться у бажанні досягти гармонії, ефективності і справедливості [74]. Доведено, що ворожі процеси є занадто дорогими (з точки зору фінансових витрат), болючими, шкідливими та неефективними. Покладатись на ворожий процес як головний засіб розв’язання конфлікту – це помилка, яку слід виправити [8, с. 3- 4]. Потрібно було більше, ніж століття, аби відповідні реформи в судовій системі західних суспільств зробили несудові врегулювання легкодоступними. Було доведено, що номінальний переможець часто насправді програє – у гонорарах, витратах коштів і часу. Неофіційний рух за справедливість набрав силу внаслідок занепокоєнь, що виникли через невідповідності у судових вироках, відчуження жертв від злочинців та прагнення зменшити таврування. У звіті Комісії юридичної реформи Канади (1975 р.) вказувалося на те, що у більшість злочинів були втягнуті особи, які знали одне одного, а ворожий

процес сприяв створенню “переможця і переможеного” і отже шкодив людським стосункам [1, с. 9-10]. Сьогодні перенапружена судова система все більше і більше звертається до АРС. Популярність АРС продовжує зростати. Його прихильники уявляють суд майбутнього як “суд із багатьма дверима”, що пропонує повний набір варіантів вибору, з якого люди обиратимуть найбільш прийнятний для себе спосіб розв’язання конфлікту [9, с. 147].

Варіанти класифікації підходів до вирішення конфліктів, розроблені С. Моором, С. Пікард і М. Ізенгартом та М. Спанглом, відображають відхід у сучасному суспільстві від традиційних, законодавчих підходів до розв’язання суперечки, що базуються на юридичній нормі.

Резюме. Найбільш поширеним підходом АРС є посередництво. Проте слід зазначити, що посередництво в основі своїй ґрунтується на переговорах. Передбачається, що посередники повинні мати глибоке розуміння їх сутності. Більше того, висловлюється сподівання, що посередники повинні пройти відповідну професійну підготовку і мати достатній досвід у сфері проведення переговорів [9, с. 100].

Список використаних джерел

1. Рекомендація № R (99)19, прийнята Комітетом Міністрів Ради Європи 15 вересня 1999 р., «Про медіацію в кримінальних справах» // Розвиток медіації в Україні: польсько-українська співпраця: Зб. статей / За ред. І.А. Войтюк. — К.: Арт-Бюро, 2004. — С. 189—193.
2. Скотт Г. Конфликты: пути их преодоления: Пер. с англ. — К.: Верзилин и Ко ЛТД, 2000. — 188 с.
3. Чуднова Н.В. Мифологическая составляющая «Образа Я» // Психол. журн. — 1999. — №5. — Т. 20. — С. 45—60.
4. Ганзен В.А., Балин В.Д. Теория и методология психологического исследования: Практическое руководство. — СПб.: Питер, 1991. — 216 с.
5. Франкл В. Человек в поисках смысла. — М.: Наука, 1990. — 356 с.

6. Психология и этика делового общения: Учебник для вузов / Под ред. Лавриненко В.Н. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. — 327 с.

7. Сперанский В.И. Управление и самоменеджмент в конфликтных ситуациях. — К.: МАУП, 2001. — 228 с.

8. Роджерс К. К науке о личности // История зарубежной психологии: Тексты. — М.: Наука, 1986. — 190 с.

9. Конфліктологія / За ред. професорів Л.М. Герасіної та М.І. Панова. — Харків: Право, 2002. — 256 с.

Калениченко Руслан Арсенович,

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти
Київського національного університету
будівництва і архітектури;*

Коренюк Тамара Олегівна,

*студентка групи ПНК-31
Київський національний університет
будівництва і архітектури*

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА СЬОГОДНІШНІЙ ДЕНЬ ТА ПРИКЛАДИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В ІНШИХ КРАЇНАХ

В сучасній професійній освіті є досить багато проблем. А саме: недостатнє фінансування, невідповідність кваліфікації випускників ринку праці, недостатня мотивація здобувачів освіти, якість самої освіти і т.д.

Спочатку хотілося б сказати за мотивацію здобувачів освіти. Якщо студент обирає місце куди він вступає самостійно і обдумано, з впевненістю можна сказати, що мотивація навчатись в нього буде. Через нестабільну ситуацію в країні було запроваджено дистанційне навчання, яке в принципі

Іваннікова Ганна Василівна

**ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ЯК ОДНА З ХАРАКТЕРИСТИК
ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 94**

Калениченко Руслан Арсенович, Бородін Андрій Олексійович

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ..... 100**

Калениченко Руслан Арсенович, Дикса Олександр Володимирович

РЕФЛЕКСІЯ ЯК МЕХАНІЗМ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.... 103

Калениченко Руслан Арсенович, Касіч Заріна Вікторівна

**ХАРАКТЕРИСТИКА КОНФЛІКТІВ ТА ПІДХОДІВ
ДО ЇХ ВИРІШЕННЯ..... 108**

Калениченко Руслан Арсенович, Коренюк Тамара Олегівна

**ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА СЬОГОДНІШНІЙ ДЕНЬ ТА
ПРИКЛАДИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В ІНШИХ КРАЇНАХ..... 113**

Калениченко Руслан Арсенович, Луценко Олександр Петрович

**ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ 115**

Калениченко Руслан Арсенович, Марченко Алла Григорівна

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ 121**

Калениченко Руслан Арсенович, Рябчун Олена Василівна

ПРОБЛЕМИ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ 125

Калениченко Руслан Арсенович, Скорик Ганна Юрївна

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАЛЬНО-
ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ
МОЖЛИВОСТЯМИ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ..... 127**

Калениченко Руслан Арсенович, Черкасова Анна Вадимівна

**ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ УЧАСНИКІВ ПЕРЕГОВОРНОГО
ПРОЦЕСУ 132**

Каськов Ігор Васильович

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ САМООЦІНКИ НА ПОВЕДІНКУ У
ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ..... 135**

Корчова Галина Леонідівна

CLIP THINKING: BASIC CONCEPTS AND TERMS..... 138

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

V Міжнародної конференції

До 20-річчя з дня створення
кафедри професійної освіти
КНУБА

(Київ, 17 листопада 2022 року)

Формат 60×84 1/16. Тираж 100 пр. Ум. друк. арк. 27,5. Зам. № 1188.

Видавець і виготовлювач ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ»

03150, Київ, вул. Предславинська, 28

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 4131 від 04.08.2011 р.